



Kui pole teada, mis järelotsimisel ees ootab ja kui pikaks see võib kujuneda, siis on lausa kohustus võtta appi hästi välja õpetatud jäljekoer, kes suudab uluki paigal hoida ja pikali tõmmata.

TEKST ja REPROD HANS VON STÄCKELBERG
JÕONISTUSED U. TASCHE
Saksa keelest tõlkinud MARE LILLEMÄE

Kuidas määrata õigesti **LASU TABAMUST?**

Igal jahimehel oleks hea meel, kui uluk pärast lasku tabamiskohal pikali jääks.

Pauk ja hunnik,“ ütlesid minu nooruses eesti jahisõbrad. Enamasti on see pigem erand. Tavaliselt on tegemist pika ja raske tööga jälgede ajamisel ning uluki leidmisel.

Kui uluk ei ole tabamuse saamise koha vahetus läheduses, peab jahimees eriti tähelepanelikult olukorda jälgima, sest nüüd saab looma reageerimine lasule erilise tähenduse. Saab oletada, mis kohta kuul tabas ning järeldada, milline järelotsimine jahimeest ees ootab. Nii tabamiskoha kui ka põgenemisel jälgede juurest võib leida verd, karvu,

luukilde või elunditükke, mis on sageli ainukesed jahimehele abiks olevad vihjed.

Väga tähtis on, et kütt paneks tähele, kuidas uluk pärast lasku käitub. Ikka ja jälle tuleb ette, et jahimees pigistab laskmise hetkel silmad kramplikult kinni. Enamasti on see tingitud kõvast paugust või negatiivsetest kogemustest suure kaliibriga relva tugeva tagasilöögi korral. Kütid, kes nii käituvad, peaksid lasketiirus tingimata harjutama, kuidas seda vältida. Lahtiste silmadega jahimees oskab ka öelda, kuhu ta laskmisehetkel sihtis.

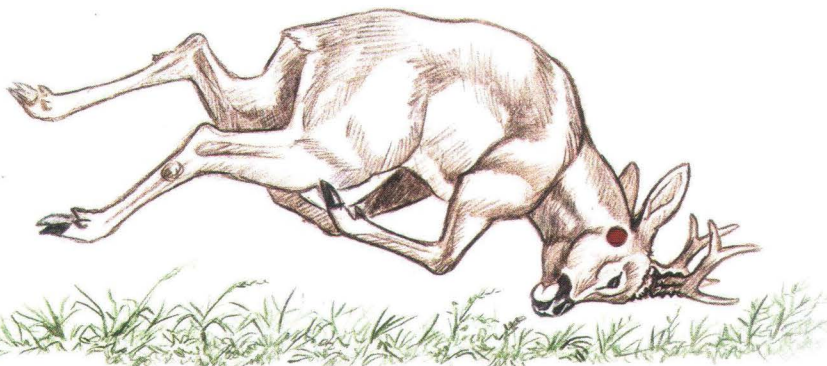
Tabamiskoha määramine uluki reageerimise järgi

Kõik ulukid ei reageeri pihta saades ühtmoodi. Ajujahil jätavad metssead tavaliselt vähe märke, kui on pihta saanud. Seetõttu pole enamasti võimalik kindlaks määrata, kuhu lask tabas. Siis on lausa kohustuslik kontrollida eriti

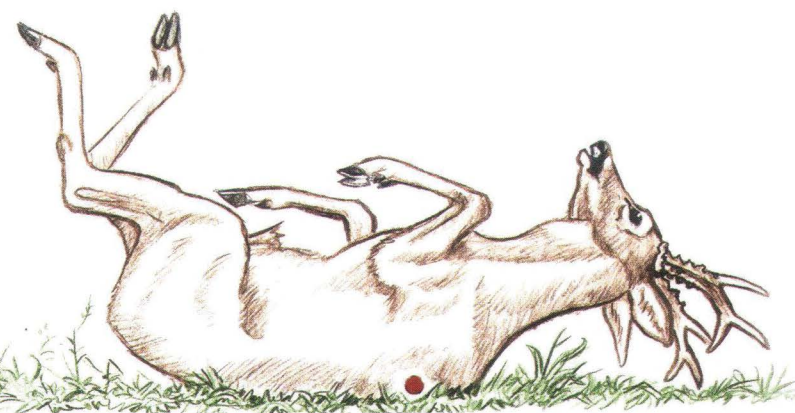
põhjalikult üle uluki arvatav tabamiskoht. Uluki reageerimise viise pole kahjuks alati võimalik üheselt mõista. Kindlaid järeldusi võimaldab teha kombinatsioon teadmistest ja kogemustest, looma reageerimisvariantidest, samuti leitud tabamismärkidest.

Kui lask tabas pead ja vigastas aju või kaela selgroolülisid, siis oli see surmav. Põgenemist ei toimu, aga uluki jalad tõmblevad iga kord. Kui lask kahjustas vaid pea üht osa, näiteks suu piirkonda või metssea kärssa, siis ei ole tabamismärgid üheselt mõistetavad. Lasu peale võib uluk teatud asjaoludel kohe pikali kukkuda. Teised loomad reageerivad samasugusele tabamusele põgenemisega. Kui põgenevat ulukit hoolikalt jälgida, siis on vahel näha, milline pea osa on vigastatud.

Eriti ebameeldiv on lask selgroo piirkonda. Iseäranis petlik on, kui uluk kohe maha kukub. Selgroolülide disside vigastuse tõttu jäävad loomad



Tabamus pea piirkonda. Kui kuul tabab ulukit pea piirkonda, siis vajub loom kohe surnuna maha.



Tabamus selgroogu. Kui kuul tabab ulukit selgroo piirkonda, siis kukub ta kohe maha, sest selgroolülide diskide vigastus põhjustab halvatus. Sageli juhtub, et loom tõuseb peatselt jalule ja asub põgenema. Looma otsimine kestab sageli kaua ja on tihti tulutu. Selgrootabamus on seetõttu eriti petlik.

alguses liikumatult lamama. Täiesti ootamatult võivad nad taas jalule tõusta ja põgeneda. Need järelotsimised on enamasti väga rasked ja sageli pole edu loota, sest loomade liikumine on vähe või pole üldse kahjustatud. Kui uluk kukub nagu välgust tabatuna kokku ja kütt pole päris kindel, mis kohta ta looma tabas, peaks ta vinnastatud relvaga pikemat aega rahulikult ootama. Nii saab jahimees uluki püsti tõusmisel looma piinadest halastuslasuga vabastada.

Hea jahikoer on suureks abiks

Kui lask tabab südame piirkonda, siis on loom edasi käitub. Kui kuul tabas südame ülemist osa ja peamiselt kopsu, hakkab uluk kõrgete hüpetest põgenema. Vahetult pärast lasku ajab ta end tagajalgadele püsti. Pärast seda põgeneb ta sageli ainult lühikese maa,



Väga tähtis on, et kütt paneks tähele, kuidas uluk pärast lasku käitub.

et siis hinge heita. Kui lask tabab aorti, siis võib uluk ajada end tagajalgadele püsti ja pärast seda surnuna maha kukkuda. Kui kuul tabab südame alumist osa ja vigastab nii südant kui ka kopsu alumist osa, asub loom kiiresti põgenema, pea maas. Põgenemistee on ainult mõni meeter. Sageli lõpeb looma elu jahimehe nägemisulatuses.

Kui lask tabab kõhu piirkonda, siis on vigastatud uluki seedesüsteem. Süda ja kopsud jäävad terveks. Nii haavatud loomad reageerivad lasule põgenemisega, et jõuda lähimasse peidukohta. Põgenemiskiirus on üsna väike.

Kõhu piirkonda tabatud loomad hakkavad sageli tagumisi jalgu ägedalt taha üles lööma. Pärast tabamust tekkinud vahetut reaktsiooni lähevad ulukid küürus seljaga minema. Nende tagumised jalad tunduvad olevat nõrgad. Kui kuul tabas looma näiteks neerude piirkonda, on kuulda valju halamist. Sellist käitumist on täheldatud just metssigadel.

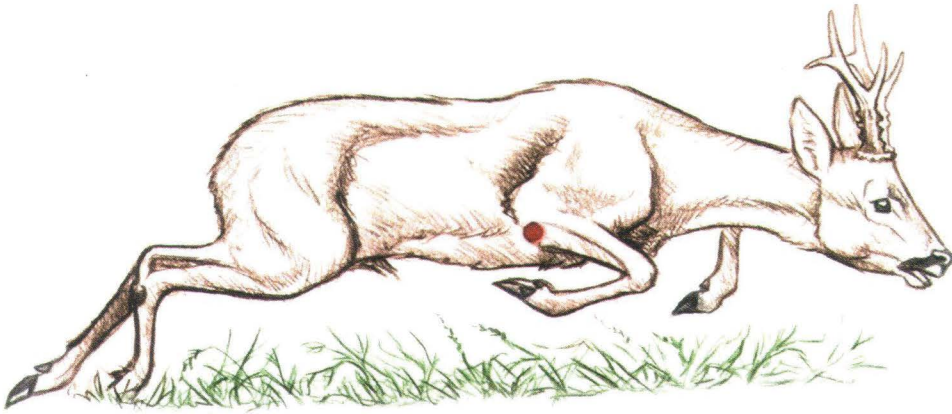
Vigastuse raskusastmest olenevalt lõpevad looma piinad ruttu. Eriti siis, kui kuul tabas ulukit maksa piirkonda, on tabamus enamasti surmav. Aga selle peale ei saa jahimees mingil juhul lootma jääda. Kohustuslik on hea ninaga jahikoer, kes ulukit haukudes kinni peab või teda ründab.

Kohe kukkumine ei tähenda surmavat tabamust

Kohe maha kukkumine pärast lasku pole kindel märk surmavast tabamusest! Nii käitub uluk ka siis, kui kuul tabas teda esijalgadesse. Loomad kukuvad šokist maha, et siis mõne hetke pärast põgeneda. Haavatud esijalga veab loom järele. Lagendikul saab kütt seda hästi jälgida. Selgelt nähtavast takistusest hoolimata (ripnev jalg) on esijala vigastusega loomade jälitamine ja järelotsimine raskevõitu, sest juba mõne aja pärast õpivad nad kolmel jalal hästi hakkama saama. Haavatud loom ei jää tervetele alla liikumiskiiruses ega osavuses. Sellisel juhul peaks otsekohe järgnema looma otsimine. Koer, keda looma jälitamisel kasutatakse, peab suutma haavatud ulukit rünnata või haukudes paigal hoidma.

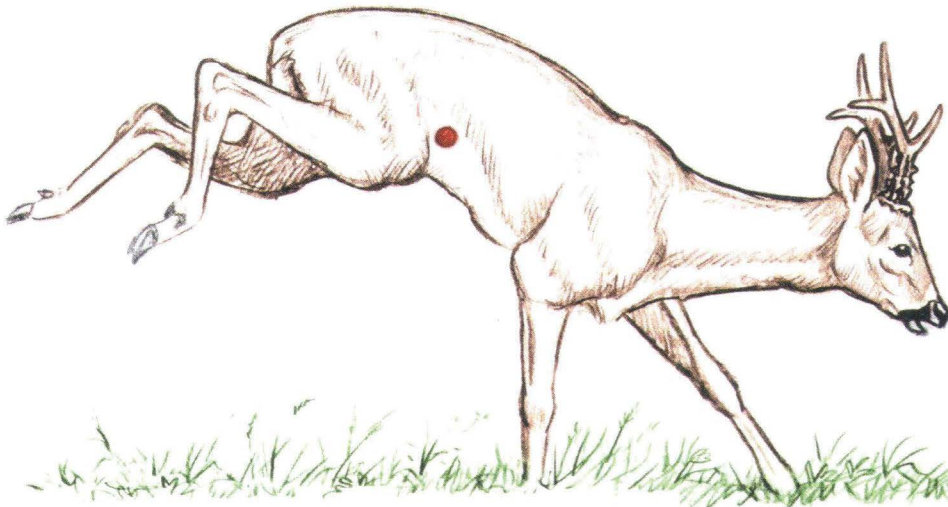
Lasud, mis vigastavad üht või mõlemat tagajalga, on ulukite reaktsiooni poolest sarnased esijalgadesse haavata saamisega. Sageli tekitab tabamus šoki ja loom kukub. Mõne aja pärast tõuseb ta siiski taas jalule ja asub põgenema. Pendeldav tagajalg on põgenemisel kindel märk tagumise jala vigastusest. Kui tabamuse sai tagajala kõrgem osa, näiteks kintsu piirkond, siis on haavatud looma liikumine tugevasti takistatud. Pärast lasku kukub ta kohe maha ja jääb pikemaks ajaks lamama.

Vigastuse raskusest olenevalt püüab loom taas jalule tõusta, et jõuda lähimasse peidukohta. Kui kintsutabamus vigastas ka vaagnat, siis on haavatud looma liikumine tugevasti takistatud. Kiiresti põgeneda pole võimalik. Selliste vigastustega ulukeid tuleb võimalikult kiiresti hea koeraga otsima minna.



Tabamus südamesse. Kui kuul tabab uluki südame alumist piirkonda, siis asub loom põgenema, pea all, enamasti ei jõua ta kaugele. Järelotsimine on sel juhul harva vajalik.

Tabamus südamesse. Kui kuul tabab uluki südame ülemist piirkonda, siis tõuseb loom tihti tagajalgadele, kaasneda võivad kõrged hüpped ja järgneda põgenemiskatse, mis kestab lühikest aega. Järelotsimine on lühike, uluk leitakse enamasti surnuna. Selline tabamus sobib ideaalselt noorte koerte õpetamiseks.



Tabamus kõhu piirkonda. Kui kuul vigastab uluki seedetrakti, siis enamasti lööb loom tagajalgadele üles ja tõmbab küüru selga. Mõnikord kujuneb järelotsimine, olenevalt vigastuse ohtlikkusest, pikaajaliseks ja raskeks.

Millest tulevad möödalasud?

Kahjuks esineb möödalaske liiga sageli, aga neil on palju erinevaid põhjusi. Ikka ja jälle tuleb ette, et jahimees on unustanud püü üuesti ja korrektselt sisse lasta, kui relval on näiteks millegi vastu minemise tõttu tekkinud väikesed muutused. Samuti võib möödalask olla

tingitud liiga kaugelt tehtud lasust, lastud on põgenevat looma või oli vaba ruumi liiga vähe, sest takistuseks olid oksad või taimed. Ohtlik on ka kiirustades sooritatud lask.

Suurimad õnnetused on kahtlemata lasud, mis on tehtud hämarlumisel, läbi tiheda alusmetsa või petlikus kuuvalguses, kui sihikule võetud märki ei

tunta õigesti ära ega osata looma määrata, aga jahimehel oli kindel ulukiloetus (eriti käib see metssigade kohta), keda ta juba kannatamatult ootas. Surmavaid õnnetusi on nõnda liigagi sageli esinenud. Järgmine lause võiks olla tõsine hoiatus: „Hoi a mees jahimeeste ülimalt käsku: mida sa ei tunne, seda ära lase!“ ☞